

BÜYÜYEN ÇİN VE ENERJİ AÇMAZI

İnsanoğlu tarih boyunca çıkarları için birbiri ile savaşmıştır. Sanayi Devrimi'ne kadar olan süreçte yapılan savaşlar genellikle daha fazla toprak veya daha fazla zenginlik için yapılmıştır. Ancak Sanayi Devrimi ile birlikte diğer birçok alanda olduğu gibi bu konuda da önemli değişiklikler meydana gelmiştir.

Dr. Yıldırım Deniz

Sanayi Devrimi ile birlikte insanların günlük yaşamlarının her alanına giren makinelerin deyim yerindeyse "hayatta kalabilmeleri" için en önemli ihtiyaç olan "enerji" konusu insanoğlunun en önemli gündemlerinden bir tanesi olmuştur. Bu çerçevede 19. yüzyıl için kömür, 20. yüzyıl için de petrol dünyanın gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomileri için en stratejik hedef haline gelmiştir. Öyle ki enerji kaynaklarına sahip olmak, yaratılan "refah ekonomisi" anlayışının sürdürülebilir olmasının en başta gelen şartı haline gelmiştir.

Enerji konusunun ne kadar stratejik olduğunu anlamak için son örnek olarak Rusya Federasyonu'nun (Rusya) Ukrayna'ya saldırması ve ardından yaşanan savaş sürecinde Avrupalı devletlerin yaşamış olduğu enerji krizi gösterilebilir. Rusya'nın kendisine ambargolar uygulayan ve Ukrayna'ya destek olan Avrupalı devletlere karşı sahip olduğu en önemli kozu kullanarak bu devletlere doğal gaz "silahını" kullanarak sevkiyatı azaltması, günümüz koşullarında savaşın şeklinin de değiştiğini gösteren önemli bir örnektir.

Enerji konusu, ekonomilerin büyümesine paralel bir şekilde uluslararası kamuoyunun gündeminin de önemli bir maddesi haline

gelmiştir. Öyle ki zengin enerji kaynaklarına sahip olan veya bu kaynaklara hükmeden devletler, diğer devletlere göre son derece avantajlı bir konuma gelmiştir. 1970'li yıllarda yaşanan petrol krizi gibi olaylar, enerji konusunun uluslararası ilişkiler alanında giderek önem kazandığının bir başka göstergesidir.

HIZLA BÜYÜYEN EKONOMİ VE ARTAN ENERJİ İHTİYACI

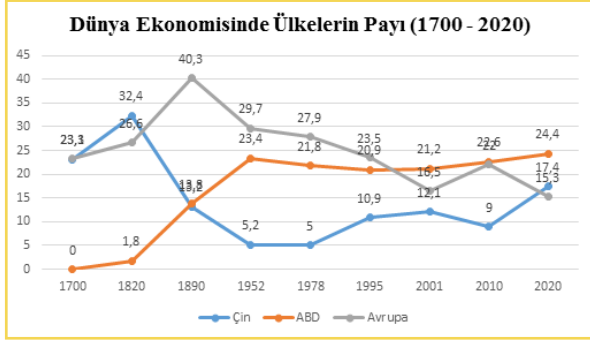
Çin, tahmini rakamlara göre 1700 yılında dünya GSYH'nın tek başına %23,1'ini, 1820 yılında ise %32,4'ünü gerçekleştirmiştir. Ancak bundan sonraki yıllarda Çin'in dünya üretimindeki payı hızla düşmeye başlamıştır. 1890'da Çin'in dünya GSYH içindeki payı %13,2'ye, 1952'de %5,2'ye ve 1978'de ise en düşük seviye olarak %5'e kadar düşmüştür. Bundan sonraki yıllarda atılan adımların neticesinde bu oran 1995'te %10,9'a, 2001'de ise %12,1'e ulaşmış, 2008 ekonomik krizi nedeniyle 2010'da bu oran %9'a gerilemiş olsa da 2020'ye gelindiğinde %17,4'e yükselmiştir.

Böylesi büyük bir ekonominin getirdiği en önemli yük ise artan enerji ihtiyacını karşılama gelmektedir. Zira Çin, büyüyen ekonomisini ayakta tutabilmek için yeryüzünde üretilen enerjinin de tek başına yaklaşık ¼'üne ihtiyaç

"Enerji kaynaklarına sahip olmak, yaratılan "refah ekonomisi" anlayışının sürdürülebilir olmasının en başta gelen şartı haline gelmiştir."

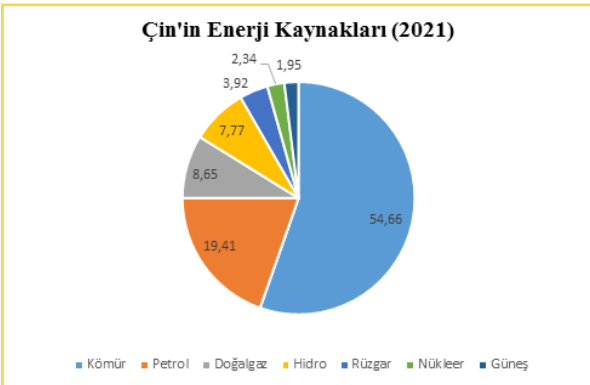

duymaktadır. 2021 yılı itibariyle küresel enerji tüketiminin %26,48'ini Çin tek başına gerçekleştirmektedir. Küresel enerji tüketimi içerisinde ABD ve Avrupa'nın enerji tüketim oranı yıldan yıla azalırken dünyanın yeni üretim merkezi haline gelen Çin'in tüketim oranı ise istikrarlı bir biçimde artmaktadır.

Kaynak: IMF

Çin'in her yıl artarak büyüyen enerji tüketiminde büyük oranda fosil yakıtlara bağımlılık olduğu görülmektedir. 2021 yılı itibariyle toplam birincil enerji tüketimi içerisinde kömürün payı %54,66 olarak gerçekleşirken petrol %19,41, doğalgaz %8,65 olarak gerçekleşmiştir. Buna göre Çin'in enerji tüketiminde %82,72'lik kısım fosil enerji kaynaklarından temin edilmektedir. Yenilenebilir kaynaklar olan hidro enerji kaynakları %7,77, rüzgar 3,92, nükleer güç 2,34 ve güneş enerjisi ise %1,95 olarak gerçekleşmiştir.

Kaynak: BP

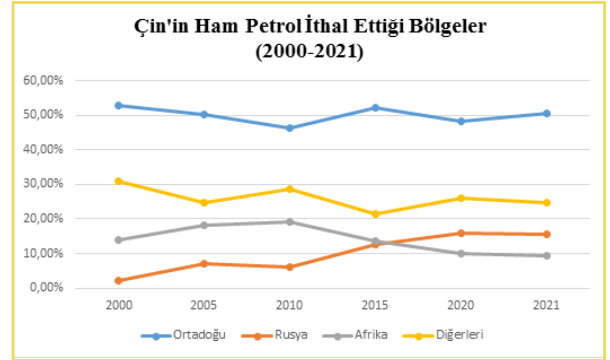
PETROLDE ORTADOĞU'YA BAĞIMLILIK

Çin'in Ham Petrol İthal Ettiği Bölgeler (2000-2021)

	2000	2005	2010	2015	2020	2021
Ortadoğu	52,95%	50,11%	46,41%	52,28%	48,32%	50,40%
Rusya	1,99%	6,92%	5,95%	12,60%	15,80%	15,60%
Afrika	13,99%	18,12%	19,00%	13,66%	9,88%	9,30%
Diğerleri	31,07%	24,85%	28,64%	21,46%	26,00%	24,70%

Kaynak: <https://oec.world/>

Çin'in ithal ettiği ham petrole 2000 yılından bu yana Ortadoğu devletleri yaklaşık olarak yıllık ihtiyacın yarısını teşkil etmektedir. Çin, Özellikle son yıllarda Rusya'dan yaptığı ithalatı artırmış olsa da gelinen noktada ham petrol ihtiyacının yarısını halen ABD'nin kontrolündeki Ortadoğu devletlerinden gerçekleştirmektedir.

SONUÇ

Rusya'nın Avrupa devletleri üzerinde doğal üzerinden oluşturduğu baskı üzerine kurulu ilişkinin bir benzeri de zengin Ortadoğu petroleri üzerinde kontrolü süren ABD ile Çin arasında bulunmaktadır. Zira Çin'in enerji kaynakları arasında her ne kadar kömür en büyük paya sahip olsa da petrol ve doğalgazın toplam enerji ihtiyacı içerisindeki payı %28,06'dır. Gelinen noktada ABD'nin kontrolünde dünya piyasalarına ulaştırılan Ortadoğu petrolerinin hala en önemli müşterisi konumundadır. Çin son yıllarda artan enerji ihtiyacını karşılamada her ne

kadar riski dağıtmak ve yalnızca Ortadoğu petrolerine bağımlı kalmamak için farklı devletlerden ham petrol ithal etmeye yönelik adımlar atmışsa da bu konuda bölgeye bağımlılığı sürmektedir.

Hızla büyüyen ekonomisi nedeniyle sık sık ABD karşısında potansiyel bir küresel güç adayı olarak telaffuz edilen Çin'in yaşadığı açmazların başında enerji konusu gelmektedir. ABD'nin aksine enerji konusunda dışa bağımlı bir durumda olan Çin her ne kadar son yıllarda alternatif enerji kaynaklarına yönelmiş olsa da sürekli artan enerji ihtiyacı bu bağımlılığın sürmesine neden olmaktadır. Çin ekonomik büyümesini sürdürüebilmek için ihtiyaç duyduğu enerji kaynaklarında ya bağımlılığını azaltarak alternatif enerji kaynaklarına yönelecek ya da bu bağımlılık durumu bu şekilde sürerse ABD ve Batı ile gireceği rekabette Çin'in zayıf noktası olmaya devam edecektir.

"Hızla büyüyen ekonomisi nedeniyle sık sık ABD karşısında potansiyel bir küresel güç adayı olarak telaffuz edilen Çin'in yaşadığı açmazların başında enerji konusu gelmektedir."